

Sygn. akt II CSK 65/05

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 11 stycznia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Helena Ciepła (przewodniczący)

SSN Marek Sychowicz (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z powództwa "E." M.B. i J.P. Spółki Jawnej w [...]

przeciwko Gminie Miastu S.

o wydanie rzeczy lub zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 11 stycznia 2006 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 18 maja 2005 r., sygn. akt [...],

oddala skargę kasacyjną;

**nie obciąża strony powodowej kosztami postępowania
kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 18 maja 2005 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację wniesioną przez „E.” M.B. i J.P. - spółka jawna od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 9 lipca 2004 r., oddalającego powództwo tej Spółki wytoczone przeciwko Gminie Miasto S. o wydanie urządzeń i innych elementów opisanych w zestawieniu dołączonym do pozwu, o nazwie „zestawienie materiałów wybudowanej sygnalizacji świetlnej”, ewentualnie o zasądzenie kwoty 523 445,65 zł, stanowiącej równowartość rzeczy wymienionych w tym zestawieniu, z odsetkami ustawowymi od dnia 15 maja 2002 r. Jako podstawę żądania powódka powołała się na przepisy art. 222 i 430 k.c.

Sąd Okręgowy ustalił, że pozwana jest zarządcą drogi krajowej nr [...] w granicach miasta S. i była investorem modernizacji tej drogi w ciągu ulic M. i P., polegającej m.in. na wybudowaniu i przebudowie sygnalizacji świetlnej na odcinku od ulicy M. do ulicy K. Generalnym wykonawcą inwestycji był „ES.” spółka akcyjna, a podwykonawcą było „P.” spółka z o.o. To ostatnie Przedsiębiorstwo zleciło wykonanie części zadania inwestycyjnego firmie „E.”, której właścicielem był M.J., a ten umową z dnia 10 lipca 2001 r. budowę i przebudowę sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniach ulicy M. z ulicami W., B. i M. oraz przy wyjeździe ze sklepu M. na ulicy P. powierzył M.B. i J.P., wówczas wspólnikom spółki cywilnej „E.” W § 6 tej umowy zastrzegli oni prawo własności wbudowanych materiałów, łącznie z prawem ich demontażu, w przypadku braku zapłaty za wykonane prace do dnia 15 października 2001 r. W dniach 1 i 3 sierpnia 2001 r. odebrane zostały prace, do wykonania których oni się zobowiązali. W dniu 14 stycznia 2002 r. zmarł M.J. Postępowanie o stwierdzenie nabycia po nim spadku nie zostało zakończone. M.B. i J.P. zwrócili się do „P.”, generalnego wykonawcy oraz inwestora o zapłatę wynagrodzenia za wykonane prace. Żądanie ich nie zostało uwzględnione. W dniu 22 lutego 2002 r. pozwana dokonała końcowego odbioru robót i urządzenia sygnalizacji świetlnej, wykonane przez M.B. i J.P., przekazano do eksploatacji.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał, że zastrzeżenie w § 6 umowy z dnia 10 lipca 2001 r. zawartej pomiędzy M.J. a M.B. i J.P. nie jest skuteczne. Wszystkie elementy sygnalizacji świetlnej z chwilą połączenia jej z drogą stały się jej częściami składowymi i, jako takie, są własnością właściciela drogi – Skarbu Państwa i nie mogą być odrębnym przedmiotem własności (art. 47 § 1 k.c.). Powódka nie jest przeto legitymowana do żądania ich wydania (art. 222 § 1 k.c.). Sąd Okręgowy nie dopatrzył się także przesłanek warunkujących odpowiedzialność pozwanej za szkodę doznaną przez powódkę na podstawie art. 430 k.c.

Sąd Apelacyjny stwierdził prawidłowość ustaleń dokonanych przez Sąd pierwszej instancji i podzielił ich ocenę prawną dokonaną przez ten Sąd. Uznał, że zastrzeżenie w § 6 umowy z dnia 10 lipca 2001 r. zawartej pomiędzy M.J. a M.B. i J.P. mogło być skuteczne tylko między stronami tej umowy. Akceptując pogląd co do kwalifikacji elementów sygnalizacji świetlnej jako części składowej drogi, powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2002 r., I CK 5/02 („Prawo Bankowe” 2002, nr 12, s. 17). Uznał, że w sprawie nie wykazane zostało, iż pracownicy pozwanej zawinili powstanie szkody doznanej przez powódkę i, że istnieje związek przyczynowy pomiędzy działaniem pozwanej a powstaniem tej szkody.

Powódka wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji. Podstawą tej skargi jest naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 47 i 48 w zw. z art. 191 k.c., art. 222 k.c. oraz art. 422 w zw. z art. 430 k.c. Skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa, ewentualnie o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Pozwana wniosła o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wbrew zarzutowi skarżącej Sąd Apelacyjny prawidłowo ocenił znaczenie zastrzeżenia przewidzianego w § 6 umowy z dnia 10 lipca 2001 r. zawartej pomiędzy M.J. a M.B. i J.P. Jest to – jak trafnie kwalifikuje je skarżący – umowne zastrzeżenie prawa własności. Nie ma jednakże podstaw, by zastrzeżeniu temu przypisywać charakter rzeczowy, wywołujący skutek *erga omnes*, bądź, by jako

czynność wyłącznie o charakterze obligacyjnym, miała taki skutek. W szczególności nie jest ono skuteczne względem właściciela (Skarbu Państwa) i zarządcy drogi (pозwanej), którzy nie byli stronami umowy z dnia 10 lipca 2001 r.

Dokonanej przez Sąd Apelacyjny oceny czy urządzenia sygnalizacji świetlnej, wykonane przez M.B. i J.P., stanowią część składową drogi, nie można uznać za naruszającą art. 47 i 48 k.c. Zasadnie, odwołując się do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2002 r., I CK 5/02, Sąd Apelacyjny przyjął, że na trwałość związania z gruntem urządzenia (art. 48 k.c.), powodującą, iż stanowi ono część składową gruntu, wskazuje nie tylko fizyczne, ale i funkcjonalne ich powiązanie, sprawiające, że razem – grunt i urządzenie – tworzą całość gospodarczą. Okoliczność, że istnieje techniczna możliwość odłączenia urządzenia od gruntu, nie jest wystarczająca do uznania, że urządzenie nie jest częścią składową gruntu.

Skoro urządzenia sygnalizacji świetlnej zostały połączone z drogą w taki sposób, że stały się jej częścią składową, to stosownie do art. 191 k.c. urządzenia te stały się własnością właściciela drogi, tj. Skarbu Państwa. Bez naruszenia art. 222 § 1 k.c. Sąd Apelacyjny stwierdził, że powódka, nie będąc właścicielem urządzeń sygnalizacji świetlnej, nie jest uprawniona na podstawie tego przepisu do żądania wydania jej wymienionych urządzeń.

Okoliczność, że wynagrodzenie za wykonanie urządzeń sygnalizacji świetlnej, należne bezpośrednim wykonawcom tych urządzeń od kontrahenta umowy, na podstawie której zostały one wykonane, tj. M.J. (jego następców prawnych), nie zostało zapłacone, nie uzasadniała nie dokonania przez powódkę odbioru technicznego wykonanych urządzeń i włączenia ich do eksploatacji. Wobec tego trafnie Sąd Apelacyjny przyjął, że dokonanie odbioru urządzeń sygnalizacji świetlnej przez pracowników pozwanej nie było przez nich zawinione, co wyklucza odpowiedzialność pozwanej za szkodę doznaną przez powódkę na podstawie art. 430 k.c.

Nie można też mówić o świadomym skorzystaniu przez pozwaną ze szkody wyrządzonej powódkę, rodzącym odpowiedzialność pozwanej za tę szkodę na podstawie art. 422 k.c. Niewątpliwie nie otrzymanie przez powódkę

wynagrodzenia za wykonanie urządzeń sygnalizacji świetlnej stanowi szkodę przezeń doznaną. Bezpośrednim jej sprawcą jest osoba zobowiązana do zapłaty tego wynagrodzenia (M.J. i jego następcy prawni). Pozwana była zaś uprawniona do odbioru i włączenia do eksploatacji sygnalizacji świetlnej, która została wykonana na podstawie umowy przezeń zawartej z generalnym wykonawcą inwestycji. Według wówczas obowiązującego stanu prawnego pozwana nie ponosiła odpowiedzialności za zobowiązania zawierane przez generalnego wykonawcę z podwykonawcami i podwykonawców z dalszymi podwykonawcami.

Należy zauważyć, że poniesienie szkody przez powódkę nie jest definitywnie przesądzone. Stwierdzenie nabycia spadku po M.J. umożliwi bowiem powódce dochodzenie należnego wynagrodzenia za wykonanie urządzeń sygnalizacji świetlnej od jego spadkobierców.

Uznając z przytoczonych względów, że skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw, Sąd Najwyższy ją oddalił (art. 398¹⁴ k.p.c.) i na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążył powódki kosztami postępowania kasacyjnego.